

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №17
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«27-29» мамырға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «26» мамыр күні 21 сағаттан «29» мамыр күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 26.05.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Бердибекова С.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Молдағалиева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «27» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Шығыс желі 9-14, күндіз найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 12-17 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5 градус аяз, күндіз 5-10 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Шығыс желі 9-14, күндіз найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 13-18 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Шығыс желі 9-14, күндіз найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 12-17 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Шығыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 15-20 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 10-15 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 17-22 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 17-22 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз болады. Шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 17-22 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз болады. Шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25, күндіз 30-35 градус жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан соғады 9-14, күндіз кей жерлерде 15 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 15-20, кей жерлерде 12 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан, солтүстіктен соғады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-18 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, кей жерлерде 12, күндіз 19-24 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан соғады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-18 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, кей жерлерде 12, күндіз 18-23, кей жерлерде 15 градус жылы.

2023 жылғы "28-29" мамырға арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы облысы: 28-29 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-20,0 мм). Ауа температурасы 28-29 мамырда түнде 0-5 градус жылы, күндіз 10-15 градус жылы болады.

Жетісу облысы: 28 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-20,0 мм), 29 мамырда жаңбыр жауады (0,0-14,0 мм). Ауа температурасы 28-29 мамырда түнде 0-5 градус жылы, күндіз 10-15 градус жылы болады.

Жамбыл: 28-29 мамырда жаңбыр жауады (0,0-14,0 мм). Ауа температурасы 28-29 мамырда түнде 2-7 градус жылы, күндіз 15-20 градус жылы болады.

Түркістан: 28-29 мамырда жауын-шашынсыз. Ауа температурасы 28-29 мамырда түнде 6-11, күндіз 17-22 градус жылы болады.

Маңғыстау: 28-29 мамырда жаңбыр жауады (0,0-10,0 мм). Ауа температурасы 28-29 мамырда түнде 15-20 градус жылы, күндіз 23-28 градус жылы болады.

Абай: 28-29 мамырда жаңбыр жауады (0,0-7,0 мм). Ауа температурасы 28-29 мамырда түнде 2-7 градус жылы, күндіз 18-23 градус жылы болады.

Шығыс-Қазақстан: 28 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-20,0 мм), 29 мамырда жаңбыр жауады (0,0-10,0 мм). Ауа температурасы 28-29 мамырда түнде 3-8 градус жылы, күндіз 12-17 градус жылы болады.

2023 жылғы 26 мамырдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте аралығында Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Проходная өзенінің сағасында орналасқан ГБ-те 2 см-ге дейін су деңгейінің көтерілуі байқалды. Таудағы температуралық фон 5 °С теріс мәнінен 15 °С оң мәні аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 3040 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2023 ж. "26" мамырға

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лайлылық
				Макс. 25.05	Мин. 26.05	08 ч 26.05	День 25.05	Ночь 26.05	Ср. 25.05	08 ч 26.05	Ср. 25.05	Макс. 25.05	08 ч 26.05		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	3.0	-4.5										*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ**	3017												*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			5.00			600	600			0		*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	12.0	3.9										*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			8.00			251	251	0.82	0.82	0.82	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			11.0			101	98				-3	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			11.0			59	59	0.23	0.23	0.23	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			12.0			184	183	1.08	1.19	0.98	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			12.0			250	250				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			0.00			298	298	0.53	0.53	0.53	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			10.0			263	263				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			3.00			70	70				0	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			11.0			276	276	2.16	2.38	2.16	+2	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			11.0			208	208	0.28	0.28	0.28	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			15.0			272	270	3.28	3.38	2.98	-1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			13.0			99	99	2.04	2.03	2.03	-2	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			11.0			191	190				-2	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			12.0			287	287				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	7.5	-0.4				-198	-209				-11	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169			6.00			65	72				+9	*
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			8.00			240	240	9.64	9.64	9.64	0	*
22	Мерке	Ұлбутуй қыс. ГБ	1026			14.0			108	107	2.07	2.21	2.02	+1	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

** - өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«27-29» мамырға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен төмен орналасқан. Салыстырмалы төмен ауа температурасына байланысты қар жамылғысының еруі баяулады. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. 27 мамырда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28-29 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Төмен ауа температурасынан түнде жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ, күндіз болу ықтималдығы аз.
	Күнгей Алатауы	
	Теріскей Алатауы	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Орта таулы аймақ толығымен қар жамылғысынан босанған жоқ. Салыстырмалы төмен ауа температурасына байланысты қар жамылғысының еруі баяулады. 27 мамырда Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0-0,9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Төмен ауа температурасынан түнде жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ, күндіз болу ықтималдығы аз. 29 мамырда жаңбыр жауады (0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктіктен аздап жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 27 мамырда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28-29 мамырда жаңбыр жауады (0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктіктен аздап жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 27 мамырда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28-29 мамырда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктіктен аздап жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 27-29 мамырда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	27 мамырда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28-29 мамырда жаңбыр жауады (0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 27 мамырда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28-29 мамырда жаңбыр жауады (0,0-7,0 мм). Жаңбыр

		генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Орта таулы аймақ толығымен қар жамылғысынан босанған жоқ. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 27 мамырда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Төмен ауа температурасынан түнде жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ, күндіз болу ықтималдығы аз. 29 мамырда жаңбыр жауады (0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Орта таулы аймақ толығымен қар жамылғысынан босанған жоқ. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 27 мамырда Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай.. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 28 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Төмен ауа температурасынан түнде жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ, күндіз болу ықтималдығы аз. 29 мамырда жаңбыр жауады (0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.